ערבי נחל — שבועות

תקנ"א

מנחות פ' שתי הלחם (מנחות צ"ה:) משנה אחת שתי הלחם כו' עד אלא דרב אשי בדותא היא. ופי' התוס' תברא כו' ע"ש קשיין ה' קושיות. א' קושית התוי"ט על פי' המשניות להרמב"ם ז"ל שכתב שהשתדלו בש"ס לתרץ קושיא זו למה לישה ועריכה בחוץ ואפיה בפנים ולא עלתה בידם, והרי משני שפיר תנור מקדש. ב' יש לדקדק, למה בקושיא קמייתא הגדיל רבא דוקא הקושיא ואמר הקשה אדם קשה ולא איזה אמורא אחר וכן בקושיא שניה רבא דוקא קאמר לה. ג' יש לדקדק מאד, דמעיקרא הגדיל רבא כל כך הקושיא והש"ס דחי לה בפשיטות ומסיק דקושיא אחרינא הוא דקשה ולא הקושיא הראשונה אם כן מאי קאמר רבא מעיקרא הוקשה אדם קשה. ד' יש לדקדק, מאחר שכתבו התוס' תברא מי ששנה זו לא שנה זו וכהאי גוונא משני כמה פעמים בש"ס, אם כן גם על רבא קשה, מאי קאמר הקשה אדם קשה הרי הקושיא מתיישבת בפשיטות, אם כן כמו שהקשה תחלה על רבא מאי קושיא דלמא תנור מקדש, וכמו שהקשה רב אשי על רבא מאי קושיא, הכא נמי קשיא באמת כיון דיש לומר תברא והוא תירוץ יותר פשוט, ואין לומר דזה היה דוחק לרב ששת דלא אשכחן תנא דלימא אפייסן דוחה שבת, זה אינו דהא מייתי ברייתא בסוף פרק ר' ישמעאל דס"ל הכי, וכן מבואר במשנה מפורשת פ"ב דמעילה גבי קרמו פניה ע"ש בתוי"ט ה' קושיות הרי"ף בפסחים דף מ"ו על מ"ש רש"י יאפוה כהנים זריזים שלא תחמיץ קשה בשתי הלחם מאי איכא למימר דהם באים דוקא חמץ יעוי"ש.

והנראה לתרץ כל זה, דהנה רש"י פירש בהא דקאמר אלמא מדת יבש לא נתקדשה היינו דאם לא כן נפסל ביוצא והתוספות השיגו עליו דמשום קידוש כלי לא מיפסל ביוצא ופירושם דחוק ג"כ ע"ש. ונראה לי לישב דברי רש"י ז"ל לפמ"ש התוס' במכילתין דף ט' ע"א ד"ה ר"ל ובזבחים דף ך' ע"ב ובכמה דוכתי דדבר שאינו ניתר אלא ע"י ד"א כגון נסכים הבאים עם הזבח וכן שתי הלחם שאינם ניתרים אלא ע"י הכבשים לא מהני בהו קידוש כלי ליפסל ביוצא עד שיקדשם הזבח, משא"כ בדבר שניתר ע"י עצמו מועיל בו קידוש כלי ליפסל ביוצא ע"ש, ובדף מ"ה ע"ב במשנה ס"ל לר"ע דכבשים אינם מעכבים הלחם ואפילו אבדו הכבשים לא אבד הלחם ור"ש פליג עליו ופסק הרמב"ם להלכה כר"ע ע"ש בתוי"ט שפי' טעמו.

ואמר התם רבי יוחנן הכל מודים שאם הוזקקו הלחם והכבשים זה לזה שמעכבים ואיזה זיקה שלהם זו שחיטה שאם כבר נשחטו הכבשים אם אבדו הכבשים אבד הלחם אבל קודם שחיטה הלחם ניתר לעצמו בלי הכבשים. ובדף מ"ו ע"ב ת"ר שתי הלחם הבאות בפני עצמן פי' לר"ע תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה ופריך ממ"נ אי לאכילה אתיין שיכולין להיות ניתרין בלי הכבשים ליכלינהו אי לשריפה אתיין שאין יכולין להיות ניתרין ע"י עצמן לישרפינהו לאלתר ומשני רבה לעולם לאכילה אתיין ומשום גזירה הוא דשרפינן להו דשמא יזדמנו להם כבשים לשנה הבאה ויאכלו ג"כ בלי כבשים ובאמת אם הוזקקו מעכבין ורב יוסף משני דלשריפה אתיין אלא דאין שורפין קדשים ביו"ט ע"ש.

ולפ"ז פריך שפיר אלמא מדת יבש לא נתקדשה דאם לא כן נפסל ביוצא דהא הכבשים נשחטין ביו"ט ושתי הלחם נגמרים מעיו"ט שאין אפייתן דוחה לא שבת ולא יו"ט וכדתנן בסוף פרקין ע"ש. אם כן כל זמן שלא נשחטו הכבשים יכולין השתי לחם להיות ניתרין לאכילה לרבה בלי כבשים ממילא מועיל בהו קידוש כלי שפיר ליפסל ביוצא ומיושב שפיר פירש"י ז"ל ומש"ה רבה לשיטתיה דס"ל דשתי הלחם ניתרין לגמרי בלי הכבשים קודם זיקה מש"ה מישתבח ליה לדרב ששת בקושיא זו ואמר הקשה אדם קשה כו' ופריך הש"ס מאי קושיא דלמא עשרון לא מקדש ולא נפסל ביוצא ותנור מקדש מש"ה צריך האפיה להיות בפנים כדי שלא יפסל ביוצא. ועל זה קאמר אלא אי קשיא הא קשיא דאיפסלא בלינה וצ"ל תברא ואז חוזר קו' ראשונה של רב ששת.

בהקדם ד' הקדמות, א' דאמרינן בדף מ"ז הכל מודים דצריך שיהא הלחם בשעת שחיטת הכבשים וכן בשעת זריקה ור"ל דבעינן שיהיה קרוי לחם אז דהיינו קרמו פניו בתנור כדאמרינן גבי תודה דמכילתין דף ע"ח ע"ב ושיעורא הוי כל שפורסה ואין חוטין נמשכין ממנה והיינו קרימה כל דהו כמו לענין שבת דקימ"ל במס' שבת ד' כ' דסגי בקרימת צד א' וכמבואר בא"ח סי' רצ"ד דהיינו נמי שיעורא דכל שפורסה ואע"ג שכתבו התוס' שם דלענין שתי הלחם ולחם הפנים אינו קרוי לחם אלא בקרימה מעליא צריך לחלק בזה כאשר הארכתי בתשובתי סי' ע' ע"ש. ב' הא דאמרינן קרמו פניה בתנור הוכשרו ליפסל בלינה היינו דווקא קרימה מעליא עי' חידושי הרי"ף בפסחים דף מ"ו אבל בקרימה כל דהו אין התנור מקדש. ג' בדף מ"ז ס"ל לרבי דהלחם קדוש ואינו קדוש אחר שחיטת הכבשים ולרבא י"ל דלכ"ע לא מיפסל ביוצא ע"ש לפי גירסא ראשונה דגריס רבא תפיס פדיונו והא ודאי דמידי דנפיק לחולין ע"י פדיונו לא מיפסל ביוצא עיין בגמרא דף ח' ודף מ"ו בתוס' ד"ה ואיזו עד אחר הזריקה ע"ש. ד' כבר הבאתי דאם הוזקקו מעכבין זא"ז וזיקה שלהן זו שחיטה.

והשתא אתי שפיר הכל למה שביארנו תחלה דקושית הש"ס הראשונה הוא דאם היה הכלי מקדש היה נפסל ביוצא משום דקידוש הכלי הוא קודם השחיטה ואז הוי הלחם דבר שאין לו מתירין ורבה לשיטתיה ובדבר שאין לו מתירין מהני קידוש כלי ליפסל ביוצא אלא ודאי דהכלי אינו מקדש ומש"ה פריך שהיה האפיה ג"כ בחוץ ואהא משני דהכלי אינו מקדש אבל תנור מקדש ופריך דמאחר דהתנור מקדש למה תני אינו דוחה שבת הא איפסיל בלינה אע"כ תברא ממילא מאן דתני אפייתן בפנים ס"ל דשתי הלחם נאפים ביו"ט.

ולפ"ז הדרא קושיא א' לדוכתא דאי כלי מקדש למה לישתן בחוץ ואי אינו מקדש למה אפייתן בפנים וליכא למימר דתנור מקדש ז"א דאע"ג דתנור מקדש מ"מ כיון דאפיה ביו"ט שפיר איכא לאשכוחי שיהיה נאפה בחוץ באופן זה דמיד בקרימה כל דהו ישחטו הכבשים דהא מותר אז לשחוט הכבשים והתנור לא קידשן עדיין עד קרימה מעליא ממילא מיד כיון שנשחטו הכבשים נעשה זיקה ושוב א"א שיהיה הלחם בלי כבשים והוי דבר שיש לו מתירין ממילא אע"ג שנקרם אח"כ יפה וקידשו התנור מ"מ לא מיפסל ביוצא דבדבר שיש לו מתירין לא מהני קידוש כלי ליפסל ביוצא ושחיטת כבשים לא קידש ללחם לאפסולי ביוצא לשיטת רבא כנ"ל נמצא לא יופסלו הלחם ביוצא עד אחר זריקה ממילא יכול להיות נאפה בחוץ וקודם הזריקה יקחום לעזרה.

דבשלמא אי מדת יבש נתקדשה וזה הוי קודם שחיטה דהא השחיטה אינו עד קרימת פנים ממילא כיון דהוי קודם השחיטה ואז ליכא זיקה יוכל הלחם להיות בלי הכבשים והוי הלחם דבר שאין לו מתירין אם כן מועיל קידוש כלי ליפסל ביוצא אפילו בלי שחיטת וזריקת הכבשים משא"כ כיון דחזינן דמדת יבש לא נתקדשה כדמוכח מלישתן בחוץ וליכא רק קדושת תנור והיינו בקרימה מעליא ממילא יוכל שחיטת הכבשים להיות קודם לקידושו של תנור דהיינו בקרימה כל דהו ונעשה זיקה והוי דבר שיש לו מתירין ממילא אין מועיל קידוש התנור ליפסל ביוצא משו"ה קאמר רבא לשיטתיה הקשה אדם קשה כו' וממילא דע"י קו' זו חוזר קושיא הראשונה.

דבשלמא כדהוה ס"ד מעיקרא דכולה מתני' ס"ל דאין דוחה שבת ויו"ט א"כ האפיה מעיו"ט ממילא התנור מקדש בעוד דאין זיקה ונפסל ביוצא מש"ה צריך להיות האפיה בפנים אפילו אם מדת יבש לא נתקדשה משא"כ עכשיו ע"י תברא חוזר קושיא הראשונה כנ"ל ונתישבו הד' קושיות.

ומעתה שפיר קאמר רב אשי דילמא מאי בפנים במקום זריזים ר"ל בלחם הפנים לענין שלא תחמיץ ולענין שתי הלחם נמי צריך זריזים שיראו הכהנים מיד בעת קרימה קצת שישחטו הכבשים לבלתי יתעכב עד קרימה מעליא ויופסלו ביוצא, ופריך אי אפיה בעינן זריזין לישה ועריכה נמי בעינן ר"ל בלחם הפנים קשה קו' זו דצריך האפיה להיות בזריזין רק משום חימוץ אם כן לישתן נמי ודו"ק.